

Nogle Bemærkninger om Bedrageri og Underslæb.

Af Kontorchef hos Rigsadvokaten K. KIRCHHEINER.

Faa Omraader af Strafferetten afspejler saa mange af Samfundslivets forskelligartede Vilkaar som Bedragerisager. Disse Sager stammer fra alle Samfundets mangfoldige økonomiske Forhold, fra den enkelte Privatpersons usammensatte Økonomi til udviklede Forretningsforetagender. Derfor er det ogsaa af særlig Betydning at fastlægge dette Begrebs Grænser, saaledes at der træffes en Ordning, der paa den ene Side beskytter Samfundets Borgere mod de mange Personer, der er parat til at narre og vildlede andre for at skaffe sig økonomisk Fordel paa andres Bekostning, og paa den anden Side sætter en rimelig Grænse for, i hvilket Omfang Samfundet kan beskytte Borgerne imod deres egen Letsindighed eller Uerfarenhed.

I Dansk Ret opregnede den ældre Straffelov af 10. Februar 1866 Bedrageritilfældene i en Række enkelte særlige Forhold. For at afbøde Vanskeligheden ved at indordne de mange Former, hvorunder Bedrageriforbrydelsen kan fremtræde og faktisk fremtræder, i et begrænset Antal forud opregnede Tilfælde, fandtes en Sikkerhedsventil i Lovens § 257, der hjemlede en mindre Straf for Handlinger, der ikke faldt ind under de øvrige Bedrageriparagraffer, men hvor Forholdet dog lignede de derved kriminaliserede.

Ved den nye Straffelov af 15. April 1930 gik man imidlertid over til et mere abstrakt formuleret Bedrageribegreb. Det blev saaledes i endnu højere Grad overladt til Domstolene at trække Grænserne for Bedrageriforbrydelsen. Dette var muliggjort ved de paa Grundlag af den gamle Lov indhøstede Erfaringer, der havde fundet Udtryk i en

omfattende Domspraksis, saaledes at Grænserne i vidt Omfang var afstukne.

For de Retsmyndigheder (Anklagemyndigheden og Domstolene), der har til Opgave i den daglige Praksis under Anvendelse af det nye Bedrageribegreb at drage Grænsen for disse Forbrydelser, gælder det altsaa paa den ene Side om at drage Omsorg for, at de Forhold, der anses for strafbare som Bedrageri, er i Overensstemmelse med Borgernes Retsopfattelse og paa den anden Side om at sørge for, at ikke alle Forhold, hvor Borgerne, fordi de har været mindre kloge, letsindige, for optimistiske eller simpelthen har manglet Sagkundskab, føler sig snydt og bedraget, medtages som strafbare.

Her maa en ren moralsk Vurdering i nogen Grad forlades, idet Samfundet ikke kan fritage Borgerne for den Risiko, der er forbundet med, at Mennesker lever sammen i et Samfund, hvor de mere kloge søger at narre de mindre kloge.

Det er jo iøvrigt ikke noget, der alene gælder for Bedrageri, at der findes et Grænscomraade, hvor Forholdene er moralsk forkastelige, uden at være strafbare, men dette kommer blot særlig klart frem ved Bedrageriforbrydelsen.

Der er her et særlig stort Omraade, hvor Handlinger kan være højst utiltalende og moralsk forkastelige uden at kunne rammes af Straffeloven. I Modsætning hertil er der f. Eks. ved en Forbrydelse som Manddrab eller Tyveri i Reglen ingen Uoverensstemmelse mellem Moralopfattelsen i Samfundet, der kræver saadanne Forbrydelser straffet, og de retlige Bestemmelser, der i saadanne Tilfælde hjemler Straf. Det vil her være sjældent, at Moralopfattelsen gaar videre i Fordømmelsen af Handlingen end Straffeloven. Det omvendte vil snarere være Tilfældet, nemlig at i al Fald Dele af Befolkningen ud fra menneskelige Betragtninger og etiske Vurderinger ikke vil straffe selv i Tilfælde, hvor Straffeloven hjemler Straf. Der kan i saa Henseende peges paa Omraader som Medlidenhedsdrab og Fosterdrab.

Det er derimod vanskeligt at tænke sig Tilfælde, hvor dette vilde være Tilfældet, naar Talen er om Bedrageri.

Dette karakteristiske Forhold ved Bedrageriets Omraade understreger ogsaa, at det her er særlig betydningsfuldt, at Begrebet følger med Samfundsudviklingen. Der opstaar stedse nye opfindsomme Bedragere, og den økonomiske Udvikling kan ved det forandrede Livsvilkaar ændre Opfattelsen af, hvor Grænsen bør drages. Bedrageriforbrydelse-nes Omraade er derfor i særlig Grad et levende Omraade af Strafferetten.

En anden vigtig Faktor ved Bedrageriforbrydelsen er, at den Praksis, Retsmyndighederne, navnlig Domstolene, følger i Bedragerisager som Følge af at disses Indhold er saa omfattende og viser saa mange og forskelligartede Forhold, saaledes at de berører et forholdsvis stort Antal af Samfundets Borgere, kommer til at influere paa disses Opfattelse af Retstilstanden i Landet eller med andre Ord bliver af Betydning for deres Tillid til Domstolene og Retsvæsenet i det hele taget.

Omtalen af en enkelt stor Bedragerisag kan have større Indflydelse paa Borgernes Opfattelse af Retsvæsenet end f. Eks. en Mordsag. Her er der i Reglen ingen Tvivl hverken hos Borgerne eller Domstolene om, at den Skyldige skal straffes, og Spørgsmaalet kan derfor kun blive, om der er tilstrækkelige Beviser for Tiltaltes Skyld. Selv om nogle maatte have en anden Opfattelse af Beviserne i et saadant Tilfælde end den Retten naar til, er dette ikke paa samme Maade egnet til at svække Tilliden til Domstolene og Retsvæsenet, som hvis der frifindes i en Bedragerisag, hvor der er anvendt Fremgangsmaader, der i al Fald er moralsk angribelige. I den praktiske Anvendelse af Bedrageribegrebet har man derfor i Virkeligheden et Instrument, hvis rette Benyttelse kan virke til Gavn for en sund Retsopfattelse i Samfundet og tillige til at bevare Tilliden til Domstolene.

Det anførte begrundes efter mit Skøn, at man, selv om den nuværende Bedrageribestemmelse kun har virket for-

holsvis faa Aar i Praksis, søger at klargøre, om den virker tilfredsstillende eller om spredte Erfaringer allerede peger mod en Udvikling af dette Begreb i indskrænkende eller udvidende Retning.

Den i mange Maader ensartede sociale Struktur og Udvikling i Danmark, Norge og Sverige og disse Landes fælles retlige Idealer gør det ligeledes naturligt at foretage en Sammenligning med disse Landes Ret paa dette Omraade. Hertil kommer for svensk Rets Vedkommende, at der, som det vil være dette Tidsskrifts Læsere bekendt gennem Hovrættsrådet Nils Beckmans interessante Udredning i Artiklen: »Förmögenhetsbrottens begrepp och arter enligt det nya svenska förslaget till lagstiftning om förmögenhetsbrott« i Tidsskriftets Aargang 1940 p. 254 ff., i Sommeren 1940 er fremsat et omfattende Forslag til en ny svensk Lovgivning vedrørende »Förmögenhetsbrott«.

Sammenligning mellem Bedrageribegrebet i dansk, norsk og svensk Ret.

§ 279 i den danske Straffelov af 15. April 1930 bestemmer, at den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget Vinding ved retsstridig at fremkalde, bestyrke eller udnytte en Vildfarelse, bestemmer en anden til en Handling eller Undladelse, hvorved der paaføres denne eller nogen, for hvem Handlingen eller Undladelsen bliver afgørende, et Formuetab, straffes for Bedrageri.

Tilegnelse af en fremmed rørlig Ting, der er i Tilegnerens Varetægt, Fragaelse af Modtagelse af Pengelaan eller anden Ydelse, for hvilken der skal svares Vederlag, og uretmæssig Forbrug af betroede Penge, selv om disse ikke skulde holdes afsondrede, straffes derhos efter Lovens § 278 som Underslæb.

I den gamle Straffelov af 10. Februar 1866 fandtes Bedrageribestemmelserne derimod som nævnt udsondrede i en Række Bestemmelser, nemlig i Lovens §§ 251—263. Det, der paa dette Omraade skete ved den nye Straffelov, var

saaledes i første Række, at Bedrageriforbrydelserne blev samlet i deres 3 Hovedgrupper: Almindeligt Bedrageri, Underløb og Skyldnersvig, hvortil blev føjet et nyt supplerende Forbrydelsesbegreb: Mandatsvig. Der blev samtidig givet en almindelig Begrebsbestemmelse af Bedrageri.

I Udkastet til Almindelig borgerlig Straffelov, udarbejdet af den i 1917 nedsatte Kommission (U. III), hvis Formulering af den almindelige Bedrageribestemmelse i Udkastets § 253 svarer til den nugældende Bestemmelse, bestemmes Bedrageri saaledes som den Berigelsesforbrydelse, der realiseres ved, at Gerningsmanden ved Anvendelse af Svig bestemmer en anden til en Handling eller Undladelse, hvorved der tilføjes ham eller nogen, for hvem hans Handling eller Undladelse bliver afgørende, et Formuetab. I Motiverne hertil fremhæves det, pag. 369, at Vanskeligheden ved at bestemme denne Forbrydelse bestaar i den nærmere Afgrænsning af, hvornaar anvendt Svig gør en Handling strafbar. Den Eksemplifikation, som den gamle Straffelov indeholdt, er forladt, fordi den aldrig fuldtud kan dække de mange Former, under hvilke Svig vil kunne anvendes i Samfundslivet.

Efter § 270 i norsk Straffelov af 22. Maj 1902 med senere Ændringer straffes den, som i Hensigt derved at forskaffe sig eller andre en uberettiget Vinding, ved at fremkalde eller styrke en Vildfarelse, retsstridig forleder nogen til en Handling, hvorved der voldes denne eller den, paa hvis Vegne han handler, Formuetab, eller som medvirker hertil, for Bedrageri.

Ifølge den nugældende almindelige Bestemmelse om Bedrageri i den svenske Straffelov Kapitel 22: 1, bestaar denne Forbrydelse i, at nogen gennem Anvendelse af falsk Navn, Stand eller Virksomhed eller gennem andet svigagtig Anbringende bedrager sig til Gods eller Penge, eller tilskynder en anden til Tab derigennem.

Forbrydelsens Beskrivelse er ikke meget oplysende og har givet Anledning til en Række Tvivl, bl. a. om, hvorvidt Bedrageriansvar forudsætter Vinding.

Imidlertid foreligger der som nævnt nu en Betænkning af 29. Juni 1940 fra en svensk Strafferetskomité under Ledelse af Præsidenten i Svea Hovrätt Birger Ekeberg, indeholdende Forslag til Lovgivning om Förmögenhetsbrott.

Præsident Birger Ekeberg, der i et fængslende Foredrag i Juridisk Forening i København i November Maaned 1940 har gjort nærmere Rede for nogle af de Problemer, Forslaget har taget Stilling til, har herunder oplyst, at den norske Komité, som har samarbejdet med den svenske og i mange Henseender har naaet overensstemmende Resultater, endnu paa dette Tidspunkt ikke havde offentliggjort sin Betænkning. Denne ventedes dog at blive mindre omfattende, idet Opgaven for Norges Vedkommende alene var en Omarbejdelse af de gældende Bestemmelser og ikke som i Sverige en hel ny Lovgivning paa dette Omraade.

I det svenske Forslag, Kapitel 21, § 1, bestemmes almindeligt Bedrageri saaledes:

»Var som medelst vilseledande bestämmer någon till handling eller underlåtenhet som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde eller någon i vars ställe denne är, dömes för bedrägeri till straffarbete i högst två år eller fängelse.«

Som det vil ses, er der, taget i store Træk, megen Overensstemmelse i Bestemmelsen af Bedrageribegrebet mellem de gældende danske og norske Straffelove og med det nu fremsatte svenske Lovforslag. En Sammenligning viser dog, at der stadig findes visse Forskelligheder, saaledes har dansk og norsk Ret i Formuleringen udtrykkelig Fordringen om, at den bedrageriske Adfærd skal ske for at skaffe Bedrageren eller andre uberettiget Vinding, altsaa Kravet om Vinding subjektivt bestemt som Kravet om en egentlig Berigelseshensigt.

Det svenske Forslag har derimod anset det for fornødent at udforme en nærmere Bestemmelse af Kravet om Vinding og Skade, idet det fordres, at Handlingen eller Undladelsen indebærer Vinding for Gerningsmanden og Skade for

den vildledte. Den til Bedrageribegrebet fornødne Bestanddel »Vinding« bestemmes her objektivt, dog maa Bedragerens Forsæt paa sædvanlig Maade omfatte ogsaa denne Del af Forbrydelsesbegrebet.

De danske og norske Straffelovsbestemmelser kræver derhos udtrykkelig, at den bedrageriske Vildfarelse skal fremkaldes »retsstridig«, medens det svenske Forslag ikke har stillet dette Krav i Lovteksten.

I Modsætning til den norske Straffelov og til det svenske Forslag, medtager den danske Straffelov ogsaa Udnyttelse af en Vildfarelse.

Endelig er det efter dansk Ret tilstrækkeligt, at Handlingen eller Undladelsen paafører den vildledte eller nogen for hvem Handlingen eller Undladelsen bliver afgørende, et Formue-tab, medens den norske Straffelov og det svenske Forslag kræver, at Skaden paaføres den vildledte eller den paa hvis Vegne han handler (»i vars ställe denne är«).¹⁾

Om disse Forskelligheder skal fremsættes nogle Bemærkninger med Henblik paa, om Erfaringerne fra den Tid, det nuværende danske Bedrageribegreb har været i Kraft, taler for dansk Rets Ordning af Forholdet, eller om Ændringer muligt er ønskelige.

Der tilsigtes naturligvis ikke indenfor denne Artikels Rammer en udtømmende Bedømmelse af Erfaringerne fra Praxis vedrørende den nuværende Straffebestemmelse, og tilstrækkelig fyldigt Erfaringsmateriale foreligger vel overhovedet endnu ikke, i Betragtning af den forholdsvis korte Tid, hvori Bestemmelsen har været i Kraft.

1) At den norske Straffelov i Modsætning til den danske og til det svenske Forslag ikke udtrykkelig foruden »Handling« medtager »eller Undladelse«, skyldes ingen reel Forskel, men alene at dette overflodiggøres ved Reglen i norsk Strfl.s § 4, hvorefter Undladelse af at handle overalt hvor »denne Lov« benytter Ordet Handling, ogsaa er indbefattet herunder, medmindre det modsatte udtrykkelig er sagt eller fremgaar af Sammenhængen.

*Er dansk Rets Krav om en egentlig Berigelseshensigt
for strengt?*

En ikke ualmindelig Form for Bedrageri, ja ved de større Bedragerier maaske endog den hyppigste Form, er den, at en Person gennem Bedrageri skaffer sig Adgang til at spekulere paa en anden Persons Risiko eller til at være Deltager i et Forretningsforetagende, saaledes at den anden bærer Risikoen, medens Bedrageren selv kun deltager i Gevinstchancen. En saadan Bedrager har som oftest ikke Forsæt til at paaføre den bedragne noget endeligt Tab. Ofte vilde han maaske endda slet ikke indlade sig paa Transaktionen, hvis han vidste, at den medførte Tab. Det Bedrageren ønsker, er nemlig i Virkeligheden alene at lade den anden løbe Risikoen.

Naar den nugældende danske og norske Straffelov udtrykkelig stiller Kravet om Berigelseshensigt, kan dette derfor i Praksis undertiden medføre Vanskeligheder, netop med at ramme saadanne Forhold, uagtet de efter Retsopfattelsen saavel hos Borgerne som hos Retsmyndighederne burde være strafbare som Bedrageri. At denne Vanskelighed særlig hyppigt vil forekomme i de største og ofte mest betydningsfulde Bedragerisager, understreger Betydningen heraf.

Som et oplysende Eksempel paa dette Omraade skal fra dansk Højesterets Praksis fra de senere Aar henvises til Højesterets Dom af 12/12 1939, U. f. R. 1940 pag. 48 (H. R. T. 1939 pag. 551).

I den paagældende Sag forelaa bl. a. et Forhold, hvor en Arkitekt, der manglede den fornødne Driftskapital, i Forning med en Sagfører og en Bagmand, ønskede at bygge en større Ejendom, naturligvis i den Hensigt derved at opnaa personlig økonomisk Fortjeneste. Arkitekten dannede et Aktieselskab, og de øvrige Tiltalte bragte en Ordning i Stand, saaledes at den Grund, hvorpaa Ejendommen skulde bygges, blev solgt til Selskabet for en Købesum paa 168.000 Kr., hvoraf ca. 100.000 Kr. ved paategnet Kvittering

paa Skødet for Byggegrunden angaves som kontant indbetalt. Aktieselskabet anmeldtes derefter til Aktieselskabsregistret med Angivelse af en kontant indbetalt Aktiekapital paa 100.000 Kr., hvorved sigtedes til den kvitterede Del af Købesummen for Grunden. For at opnaa Kvitteringen paa Skødet, maatte Arkitekten, der ikke havde betalt noget som helst, imidlertid samtidig i en Særaftale af samme Dato som Kvitteringen, personlig forpligte sig til at betale hele den aftalte Købesum samt en ekstra Forhøjelse paa 40.000 Kr.

Haandværkerne, der entredede med Aktieselskabet og derved ydede den sædvanlige Leverandørkredit mod Sikkerhed i Byggelaanet, gjorde dette i Tillid til Aktieselskabsregistrets Udvisende, der maatte bibringe dem det Indtryk, at der var Tale om et kapitalstærkt Selskab. Imidlertid gik Byggeforetagendet økonomisk i Stykker, og Haandværkerne led betydelige Tab derved. Tiltalen lød principalt paa Bedrageri, subsidiært paa Overtrædelse af Strfl.s § 296, Stk. 1 Nr. 2, der fastsætter Straf for urigtige og vildledende Anmeldelser til Aktieselskabsregistret.

Medens Underretten henførte Forholdet under Bedrageribestemmelsen under Henvisning til, at den ansaa det for bevist, at de urigtige Angivelser i Skødet og de urigtige Anmeldelser til Aktieselskabsregistret havde fundet Sted i svigagtig Hensigt, for derved at skaffe Arkitekten fornøden Kredit ved Byggeforetagendets Gennemførelse, frifandt Landsretten. Denne Ret lagde herved Vægt paa de Tiltalles Forklaringer om, at Aktieselskabet i Virkeligheden ved den derom paa Skødet givne Kvittering var blevet frigjort for de ca. 100.000 Kr. af Købesummen, idet de Tiltalte hævdede, at den samtidig oprettede Særaftale, hvorefter Arkitekten forpligtede sig til at betale hele Købesummen med Tillæg af 40.000 Kr., ikke vedrørte Aktieselskabet. I denne Særaftale forpligtede Arkitekten sig til at betale dette forhøjede Beløb tilbage, dels ved Udstedelse af Veksler paa ialt godt 47.000 Kr., der skulde indfris samtidig med Ud-

betalingen af de forskellige Byggelaansrater, og dels ved Udstedelse af to Pantebreve paa tilsammen 97.000 Kr. med Pant i Grunden. Disse Forpligtelser, hævdede Arkitekten, skulde overholdes bl. a. gennem hans personlige Fortjeneste ved Byggeforetagendet.

Herefter fandt Landsretten det ikke godtgjort, at de Tiltalte havde handlet i svigagtig Hensigt, hvorfor denne Ret som nævnt frifandt for Bedrageri. Der domfældtes derimod for Overtrædelse af § 296, men den Omstændighed, at Straffen sattes til Bøde, viste, at Landsretten betragtede Forholdet som en formel Overtrædelse af Aktieselskabsloven.

Ved Højesteret ansaa Flertallet af Højesteretsdommerne de gældende Kompetenceregler, hvorefter Højesteret er udelukket fra tage Bevisspørgsmaalet under Paakendelse, jfr. Rpl. § 966, Stk. 2, smh. med § 963, Stk. 1 Nr. 3, for at afskære Retten fra at prøve, om der forelaa Bedrageri eller Forsøg herpaa. Det udtaltes herom i Højesteretsdommen, at den af Anklagemyndigheden nedlagte Paastand om Domfældelse af de Tiltalte for Bedrageri eller Forsøg herpaa findes kun at kunne prøves ved en selvstændig Bedømmelse af Bevisernes Vægt, idet Landsretsdommen, uanset Ubestemtheden i dens Udtryk, maa forstaas saaledes, at der ikke er ført Bevis for Tilstedeværelsen af den fornødne Berigelseshensigt. Det fandtes dog efter Flertallets Mening oplyst, at der ikke alene ikke var foretaget nogen kontant Indbetaling paa Aktiekapitalen, men at der end ikke reelt og endelig var indskudt nogen Formueværdi, idet Arkitekten som den, der var raadig over Selskaberne, havde forpligtet sig til under Forhold, som han ikke var Herre over under de omfattende Byggeforetagender, at behæfte de erhvervede Ejendomme og lægge Beslag paa Selskabernes Værdier.

Derfor fastslog Flertallet ogsaa, at der var Tale om en saa alvorlig Overtrædelse af Strfl.s § 296, at Straffen for hver af de Tiltalte ansattes til Fængsel i 6 Maaneder, hvorved det i Virkeligheden tilkendegaves, at Forholdet maatte

betragtes som et Slags Bedrageri overfor Almenheden, ikke blot som en formel Registreringsfejl.

Et Mindretal paa 3 Dommere, der tiltraadte Flertallets Fremstilling af det faktisk passerede, fandt derimod, at de Tiltaltes Forhold under Hensyn til de store tilsigtede Fortjenester for dem selv og den betydelige Risiko, for hvilken de paa den Maade udsatte andre, rettelig maatte anses for Bedrageri.

Dette Tilfælde viser saaledes Vanskeligheden ved at operere med den nuværende Bedrageribestemmelses Krav om Berigelseshensigt.

Det er sandsynligvis rigtigt, at det ikke var de Tiltaltes Hensigt at paaføre Haandværkerne Tab. De ønskede Fortjeneste paa Byggeforetagendet. Det, der skulde kunne gøre Forholdet strafbart efter Bedrageribestemmelsen, maatte derfor, som fremhævet af Mindretallet i Højesteret, netop bestaa i, at de Tiltalte for selv at opnaa Fortjeneste lader andre bære en betydelig Risiko, idet de formaar dem til Kreditgivning ved vildledende og urigtige Anmeldelser til Aktieselskabsregistret.

Disse Vanskeligheder gælder naturligvis langt fra alle Bedragerisager, men vil dog komme frem i alle saadanne Tilfælde, hvor den Formuekrænkelse, der hører til Bedrageriet bestaar i, at den bedragne udsættes for en Risiko, uden at det med Sikkerhed kan ses, at han lider noget Tab. Selv i Tilfælde, hvor det viser sig, at der ikke opstaar noget endeligt Tab, er der jo ingen Tvivl om, at Bedrageri kan forekomme. Dette illustreres klart ved det i den juridiske Litteratur nævnte Eksempel, at en Person under urigtige Oplysninger faar tegnet en Forsikring til en for lav Præmie, og Forsikringstiden udløber, uden at der sker nogen Skade. Her maa Bedrageri kunne statuere allerede som Følge af, at Forsikringsselskabet er blevet paaført økonomisk Risiko under Anvendelse af urigtige Anbringender.

Den omtalte Vanskelighed med at kræve Berigelseshensigt i selve Lovteksten som et kvalificeret Forsæt, kommer

imidlertid maaske endnu klarere frem ved Underslæbsforbrydelsen.

Det karakteristiske Underslæb vil saaledes i mange Tilfælde bestaa deri, at en Person i Løbet af nogen Tid tilegner sig en Række Beløb fra en ham underlagt Kasse. I en stor Del af disse Tilfælde viser det sig i Praksis, at en saadan Person forklarer, at han ikke har haft til Hensigt at berige sig paa andres Bekostning, idet han hele Tiden har haft til Hensigt at lægge Pengene tilbage. Denne Forklaring dækker sikkert ogsaa i mange Tilfælde over det virkelige Forhold. Et saadant Underslæbsforhold er hyppig begyndt med, at den paagældende har dækket det første mindre Underskud, f. Eks. naar han den følgende Maaned faar sin Løn udbetalt. Hvis Kravene om, at Tilegnelse skal være sket ud fra en egentlig Berigelseshensigt, derfor skal opretholdes strengt formelt, vil dette føre til utilfredsstillende Resultater, nemlig Frifindelse af subjektive Grunde, hvilket er urimeligt, fordi der ikke er Tvivl om, at Retsopfattelsen i Samfundet kræver og nødvendigvis maa kræve Straf for en saadan Tilegnelse og Forbrug af andres Midler til egen Fordel.

Kun fordi denne Opfattelse har ligget saa fast, har Affattelsen af Underslæbsbestemmelsen ikke i særlig Grad i Praksis voldt Vanskelighed ved disse Sager, idet Domstolene i langt det største Antal af disse Tilfælde har skaaret igennem og dømt for Underslæb. Dette gælder i al Fald i alle saadanne Tilfælde, hvor der ikke har foreligget objektive Holdepunkter til Støtte for den paagældendes Paastand om manglende Berigelseshensigt. Der har imidlertid ogsaa foreligget Tilfælde, hvor der er sket Frifindelse, meget muligt ud fra en i de foreliggende Tilfælde berettiget Opfattelse af, at den Tiltalte i Virkeligheden ikke havde haft en egentlig Berigelseshensigt. Medens en Frifindelse i Straffesager ofte ikke vil være skadelig, selv om den rent juridisk maatte være mindre holdbar, men tværtimod kan bidrage til at øge Befolkningens Følelse af Tryghed og Sikkerhed

overfor Retsvæsenet, synes den uheldig, naar den sker for et Forhold, der efter den almindelige Retsbevidsthed bør belægges med Straf ogsaa uden den særlig kvalificerede Berigelseshensigt.

Det tiltrænger ingen nærmere Paavisning, at en Straffebestemmelse, der er saaledes formuleret, at Praksis efter en strengt formel Fortolkning ikke kan anvende den til at ramme Tilfælde, som efter Lovens Mening og den almindelige Retsopfattelse i Samfundet bør straffes, er uheldig.

Som et Eksempel fra Praksis kan ligeledes henvises til den allerede omtalte Højesteretsdom af 12/12 1939 i U. f. R. 1940 pag 48:

Den i denne Sag tiltalte Arkitekt var tillige anklaget for Underslæb ved i Løbet af ca. 2 Maaneder til egen Fordel at have tilbageholdt og forbrugt et Beløb paa ialt ca. 14.000 Kr. af Lejebeløb, der var indgaaet fra 2 Ejendomme, som han havde været med til at bygge og derfor ogsaa en Tid havde administreret. Tilegnelsen af Beløbet var imidlertid sket paa et Tidspunkt, da flere af de i Sagen omhandlede Byggeforetagender var ved at komme i Vanskeligheder og Arkitekten derfor maatte være klar over, at han selv stod overfor et økonomisk Sammenbrud. Dette fremgik ogsaa af, at Administrationen var overtaget af et Kreditorudvalg, der blot af praktiske Grunde havde ladet Arkitekten fortsætte en kortere Tid med at opkræve Lejebeløbene, som han saa skulde afregne.

For Underretten aflagde Arkitekten ifølge Retsbogen Tilstaaelse om, at han var skyldig i Underslæb, uden at det af Protokollatet fremgik, hvortil denne Tilstaaelse nærmere støttede sig. Han havde iøvrigt paa intet Tidspunkt af Sagen bestridt, at han faktisk havde brugt Pengene, men anførte, at de var brugt til Fordel for de paagældende Ejendomme.

Medens Underrettsdommen domfældte for dette Forhold i Overensstemmelse med Retsbogstilførelsen om den aflagte Tilstaaelse, frifandt Landretten, idet Tiltalte her er-

klarede, at han vel havde erkendt sit Tilsvar paa ca. 14.000 Kr. til de paagældende Ejendomsselskaber, men at han ikke havde tilstaaet sig skyldig i noget kriminelt. Landsretten turde herefter ikke anse det for bevist, at Tiltalte havde tilegnet sig det ommeldte Beløb svigagtigt.

Ved Højesteretsdommen fandt et Flertal af Rettens Dommere, at det ikke var muligt at afgøre Spørgsmaalet om, hvorvidt der skulde straffes for Underslæb uden en selvstændig Bedømmelse af Bevisernes Vægt, og af denne formelle Grund blev Landsrettens Afgørelse stadfæstet, medens een Højesteretsdommer voterede for at hjemvise Forholdet til fornyet Behandling paa Grund af Uklarheden vedrørende Spørgsmaalet om den af Tiltalte for Underretten ifølge Retsbogen aflagte Tilstaaelse.

Uanset hvorledes det i Sagen foreliggende Bevisspørgsmaal angaaende Tiltaltes Tilstaaelse maa bedømmes, forekommer det urimeligt, om en saadan Tilegnelse af Midler, der tilhører andre, paa et Tidspunkt, hvor den paagældende maa være klar over, hvilken Risiko for ikke at faa Pengene, han paafører de virkelig berettigede, burde kunne straffes som Underslæb. Dette maa gælde, selv om det ikke i det foreliggende Tilfælde maatte være berettiget at statuere en egentlig Berigelseshensigt. En saadan vil netop ofte mangle.

Ogsaa her ved Underslæbsforbrydelsen maa det afgørende Kriterium være, at den paagældende er klar over, at han ved sin Tilegnelse af andres Midler og Forbrug af disse til egen Fordel, udsætter Ejerne for en betydelig Risiko for at miste Pengene, og fornøden Viden herom vil normalt være til Stede.

Som et andet karakteristisk Eksempel fra Underslæbets Omraade henvises til Københavns Byrets Dom af 20/7 1937 (Juristens Domssamling 1937 p. 151). En Tiltalt havde for 65 Kr. pantsat en til 300 Kr. vurderet Skrivemaskine, som han havde lejet. Da hans Forklaring om, at han havde til Hensigt at indløse Maskinen, ikke kunde forkastes, blev han frifundet for Tiltale for Underslæb.

Efter det nye svenske Forslag stilles der, som nævnt, ikke Krav om en egentlig Berigelseshensigt ved disse Forbrydelser, men det fornødne Krav med Hensyn til den Formuekrænkelse, der er en nødvendig Del af Bedrageriforbrydelsen, tilfredsstilles ved, at Forslaget kræver, at den Handling, hvortil den Bedragne vildledes, skal indebære Vinding for Bedrageren og Skade for den vildledte.

Idet der iøvrigt vedrørende det svenske Forslag skal henvises til den ovenfor nævnte Artikel af Hovrättsrådet Nils Beckman i dette Tidsskrift, skal paa Grundlag af den afgivne Betænkning fremsættes nogle enkelte nærmere Bemærkninger vedrørende den svenske Bestemmelse af Bedrageribegrebet.

Det svenske Forslags almindelige Bedrageribegreb.

I det svenske Udkast er Bedrageriet bestemt som en Formueoverføring, der paa den ene Side medfører Vinding for Bedrageren og paa tilsvarende Maade paa den anden Side Skade for den bedragne. Det er som nævnt fundet nødvendigt at foretage en nærmere Bestemmelse af Kravet om Skade, og i saa Henseende er der stillet Krav om, at den Handling, hvorom det drejer sig, indebærer Skade. Herved skal for det første angives, at det ikke er tilstrækkeligt, at Handlingen forårsager Skade, denne maa mere umiddelbart være knyttet til Handlingen. Til Belysning heraf nævnes som Eksempel i Motiverne til det svenske Forslag pag 43—44, at Bedrageriansvar i Almindelighed ikke bør indtræde, blot fordi nogen ved vildledende Oplysninger formaar en anden til at udfærdige en Fuldmagt. (Et saadant Forhold er dog ikke straffrit, men agtes straffet efter nogle mildere Bestemmelser for »egenmäktigt förfarande«).

Naar dette Krav stilles ved Bedrageri, skyldes det, at denne Forbrydelse efter Forslaget forudsætter Vinding, og at der bør fordres en vis nærmere Sammenhæng mellem Vindingen og Skaden, svarende til det der i tysk Ret betegnes som »Stoffgleichheit«. Som

Eksempel i saa Henseende nævnes i Forslagets Motiver pag 44 det Tilfælde, at en Købmand gennem urigtige Oplysninger formaar nogen til af ham at købe en Vare til for høj Pris, og det Tilfælde, at en Købmand paa lignende Maade forleder en Konkurrent til at gøre ufordelagtige Indkøb fra Trediemand med det Resultat, som var tilsiglet, at den førstnævnte Købmand faar et vist Overtag i Konkurrencen. Kun i det første Tilfælde er der efter det svenske Forslag fornøden Forbindelse mellem Skaden og Vindingen.

Gennem Kravet om, at Handlingen skal indebære Skade, begrænses Skadekravene altsaa saaledes, at de kun er opfyldt, naar den Adfærd, hvorom det drejer sig, umiddelbart medfører Skade.

I det svenske Forslag er dette Krav saaledes stillet som en objektiv Del af Forbrydelsesbegrebet,²⁾ men det faar ogsaa Betydning for Spørgsmaalet om, hvornaar Bedrageriet er fuldbyrdet, idet det viser, at Fuldbyrdelsen er sket paa et tidligt Tidspunkt.

Det fremhæves i denne Forbindelse i Forslagets Motiver, at en Anvendelse af Erstatningsrettens Regler ikke kan komme i Betragtning ved den strafferetlige Bedømmelse, hvorved understreges, at Straffen efter den nutidige Opfattelse mere er en Reaktion mod den forbryderiske Handling end mod dens Virkning. Heraf følger, at Bedrageriet bør betragtes som begaaet allerede paa det Tidspunkt, en Person gennem bedrageriske Oplysninger formaas til at skrive under paa en Veksel eller lignende, ganske uanset

²⁾ I Forslagets Motiver udtales herom pag. 50—51:

» . . . . . Huruvida vinningsrekvisitet likaledes skall vara ett objektivt rekvisit kan däremot vara föremål för delade meningar. I utländsk lagstiftning har man ofta stannat vid en fordran på vinningssyfte utan att tillika kräva att vinning kommit till stånd. Den danska strafflagen upptager sålunda »Berigelseshensigt«, såsom det enhetliga kännetecknet på alla vinningsbrott. . . . .«

om denne Handling i det enkelte Tilfælde til Slut medfører Tab.

Dernæst har Kravet om, at Handlingen skal indebære Skade, overordentlig Betydning ved det subjektive.

Ved blot at stille Krav om, at Bedrageren skal have almindelig Forsæt til at bestemme den Bedragne til en Handling, som indebærer Skade, opnaar det svenske Forslag at faa medtaget alle de Tilfælde, som er omtalt, hvor Bedrageriet bestaar i, at den Bedragne udsættes for Risiko, uden at det med Sikkerhed kan ses, om han lider noget Tab.

Genstanden for Forsættet skal blot være en Handling, der indebærer Vinding for Bedrageren og Skade for den bedragne; altsaa netop Handlinger, der blot rummer Risiko for, at denne Vinding og Skade opstaar, uanset det faktiske Slutresultat.

I Overensstemmelse hermed er det, at Forslaget ikke har stillet Krav om, at Bedrageren skal have det kvalificerede Forsæt, som i de danske og norske Straffelove betegnes som Berigelseshensigt, jfr. Ordene: »for at skaffe sig eller andre uberettiget Vinding.«

Herved er det ogsaa muligt at ramme indirekte Forsæt, som f. Eks. foreligger i det Tilfælde, at Resultatet af Forbrydelsen af Gerningsmanden opfattes som nødvendig forbundet med den ønskede Virkning, uden at være et nødvendigt Gennemgangsled til denne. Endvidere omfattes ogsaa eventuelt Forsæt af Forsættet, nemlig naar Gerningsmanden opfatter det forbryderiske Resultat som muligt forbundet med Handling, men saaledes at det er usikkert, uden at Sikkerhed i denne Henseende vilde have afholdt ham fra Handling.

Det anførte om de Vanskeligheder, der kan peges paa fra dansk Praksis, og den Omstændighed, at det nyeste svenske Forslag i dette Spørgsmaal har valgt en anden Løsning end den danske, rejser Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af at opretholde den

skarpe Bestemmelse af de subjektive Krav ved Berigelsesforbrydelserne Bedrageri og Underslæb, og vel ogsaa ved andre Berigelsesforbrydelser, hvilket imidlertid ikke skal berøres nærmere her.

I denne Forbindelse skal tillige henvises til, hvad afdøde Rigsadvokat Goll paa den danske Kriminalistforenings Aarsmøde i November Maaned 1936 har udtalt³⁾ under en Diskussion om Afpresningsforbrydelsen, der ligeledes efter dansk Ret forudsætter Berigelseshensigt: »Jeg vil gerne gøre mig til Talsmand for noget, som Indlederen ikke ligefrem sagde, men som dog laa antydningvis i hans Bemærkninger, og som ganske vist har meget stor Rækkevidde. Jeg tror nemlig, at hele vor paa Goos byggede kolossal skarpe og stricte Berigelselære trænger til en Revision . . . Jeg har mange Gange stejlet over denne forfærdelig strenge Berigelseshensigt i de praktiske Sager, jeg har haft med at gøre.«

En ændret Formulering af disse Bestemmelser vil efter mit Skøn kunne lette Retsanvendelsen og tillige bringe Bedrageribegrebet i nærmere Kontakt med den almindelige Retsopfattelse i Samfundet.

Bør groft uagtsomt Bedrageri være strafbart?

Spørgsmaalet om at forlade det kvalificerede Forsæt, Berigelseshensigten, til Fordel for almindeligt Forsæt med Hensyn til Bedrageriforbrydelsens objektive Bestanddele, fører naturligt til en Overvejelse af, om en saadan Indskrænkning af Kravet til det subjektive er tilstrækkelig, eller om der muligt maatte være Trang i Praksis til en endnu videregaaende Udvikling af Bedrageriets Omraade, saaledes at der ogsaa skabes Mulighed for at straffe for groft uagtsomt Bedrageri.

Den Trang, der maatte være hertil, afhjælpes imidlertid

³⁾ Jfr. De Nordiska Kriminalist Föreningarnas Årsbok 1936 pag. 165—166.

allerede efter de nugældende danske Strafferegler i et vist Omfang af det Supplement til den almindelige Bedrageribestemmelse, der indeholdes i den danske Straffelovs § 298, Nr. 1. Efter denne Bestemmelse fastsættes, for saa vidt Forholdet ikke falder ind under § 279, Straf for den, der ved urigtige Foregivender angaaende Betalingsevnen skaffer sig eller andre Laan eller Kredit med den Følge, at Formuetab derved paaføres. Det vil af Lovbestemmelsen ses, at der kun er Tale om et begrænset Omraade.

Som et oplysende Eksempel paa, hvorledes denne Bestemmelse indenfor sit Omraade kan afhjælpe Trangen til at straffe for uagtsomt Bedrageri, kan fra Praksis henvises til Københavns Byrets Dom af 22/6 1937, der findes refereret i Juristens Domssamling 1937 pag. 131. Under denne Sag havde en tiltalt Skotøjsfabrikant til Brug for sin Hovedkreditor udfærdiget en Status, der viste et Kapitaloverskud paa 6.449 Kr. i Stedet for et Kapitalunderskud paa 4.976 Kr. Herved opnaaede han yderligere Laan og Kredit hos sin Kreditor, der derigennem led et Tab paa 5.000 Kr. Da det fandtes betænkeligt at antage, at Fabrikanten, da han afgav den nævnte Status, havde været klar over, at der vilde paaføres Kreditoren yderligere Tab derved, blev han frifundet for Bedrageri, men dømtes efter Strfl.s § 298, Nr. 1.

Saaframt man ikke havde haft denne sidste Bestemmelse, havde der efter mit Skøn været Trang til i et saadant Tilfælde at kunne dømme for uagtsomt Bedrageri, naar der ikke fandtes fornødent Bevis til at dømme for Bedrageri, idet Fabrikanten efter sine økonomiske Forhold paa det paagældende Tidspunkt burde have været klar over, at han ved at formaa Kreditoren til paa Grundlag af urigtige Oplysninger at yde yderligere Kredit udsatte ham for at lide Tab.

Af den ovenfor omtalte Højesteretsdom af 12/12 1939 vil det fremdeles fremgaa, at ogsaa Reglerne i den danske Straffelovs § 296, der fastsætter Straf for urigtige Med-

delelser, hvorved Prisen paa Varer kan paavirkes, for uriglige eller vildledende Angivelser angaaende Aktieselskabers, Andelsselskabers eller lignende Foretagenders Forhold, f. Eks. ved Anmeldelse til Handelsregistret eller Aktieselskabsregistret og for Overtrædelse af visse Bestemmelser vedrørende Aktieselskaber m. v., alt for saa vidt Tilfældet ikke kan henføres under § 279, supplerer Bedrageribestemmelsen og ligeledes inden for sit Omraade overflødiggør Udvidelse af Bedrageribestemmelsen til at gælde ved grov Uagtsomhed.

Forholdet er her yderligere det, at de to sidstnævnte Grupper af Handlinger efter Paragraffens 2. Stk. ogsaa er strafbare, naar de begaas ved grov Uagtsomhed.

Alligevel synes disse Bestemmelser ikke at være ganske tilstrækkelige, saaledes at der kan være Grund til en Overvejelse af Betimeligheden af at indføre en Regel, der i Almindelighed fastsætter Straf for groft uagtsomt Bedrageri.

Er en saadan Regel nødvendig som Følge af Vanskeligheden ved at afgrænse Forsætbegrebet paa dette Omraade?

Som fremhævet maa Viden om de objektive Bestanddele, herunder at Handlingen medfører Tabsrisiko, være tilstrækkelig. Der er saaledes i Praksis dels et objektivt Problem ved Fastsættelsen af hvilken Grad af Risiko, der maa kræves, dels et subjektivt om hvilken Grad af Viden, der skal til for at statuere det fornødne Forsæt.

Hvilken Risiko skal den Bedragne udsættes for, for at Forholdet skal være strafbart?

Spørgsmaalet om, hvor Grænsen skal drages med Hensyn til, hvilken Risiko der skal paaføres den Bedragne, før Bedrageri foreligger, kan efter Forholdets Natur næppe forud almindelig angives. Det maa afgøres konkret, men har saa vidt vides ikke i dansk Ret voldt større Vanskeligheder i Praksis. Den almindelige Retsopfattelse vil her være vejledende.

Vedrørende Risikoen skal blot tilføjes, at der jo godt kan foreligge Tilfælde, der netop efter deres Indhold opererer med en Risiko, f. Eks. hvis det drejer sig om Køb af Børspapirer, og i saa Fald kan der være Tale om, at der til Risikoen for Tab svarer en lige saa stor Gevinstchance, der opvejer Tabsrisikoen. Saadanne Tilfælde kan derfor ikke henregnes til Bedrageriets Omraade.

Størrelsen af det forventede Tab maa naturligvis ofte stille sig usikkert, og dette maa være uden Betydning for Spørgsmaalet om, hvorvidt Bedrageri foreligger, naar blot Forsættet omfatter Viden om, at den Bedragne udsættes for Tabsrisiko.

Hvilken Grad af Viden om Risiko bør kræves, for at de subjektive Betingelser for at straffe er til Stede?

Spørgsmaalet om, hvilken Grad af Viden om Risiko, der skal kræves, for at Forsætet kan statueres, er særlig vanskeligt. I Almindelighed kan det volde Besvær at sondre mellem Viden og det Forhold, at den paagældende burde have vidst Besked (grov Uagtsomhed), men dette er dog som oftest muligt. Her, hvor det derimod drejer sig om Viden om, hvorvidt en anden Person udsættes for Tabsrisiko, bliver Grænsen endnu vanskeligere at drage. Dette følger af selve Risikobegrebet. Naar Genstanden for Personens Viden er et abstrakt Begreb, der rummer Plads for et Skøn, er det naturligvis vanskeligere at bestemme, hvornaar den fornødne Viden herom maa antages at foreligge. Hvis det derimod drejer sig om en bestemt Ting, en usammensat Kendsgerning, en afgrænset Oplevelse eller lignende, er det ikke vanskeligt at fastslaa, om Viden herom foreligger eller ikke. Selve det, at det drejer sig om et abstrakt Begreb, gør, at det kan være vanskeligt, selv bortset fra alle Bevistvivl, rent videnskabeligt at fastslaa, hvornaar der er Tale om tilstrækkelig Viden. Kræves hertil blot Kendskab til de enkelte faktiske Forhold, der rummer Risikoen, eller er det tillige fornødent, at den Slutning skal drages, at disse

Forhold medfører Risiko? Saadanne Vanskeligheder i selve Begrebet gør, at det muligvis her er saaledes, at der ikke er nogen virkelig Forskel mellem Viden og Burde-Viden, naar Forholdet betragtes som Bevidsthedsfænomen.

Allerede dette Forhold kunde tale for yderligere at udvide det straffbares Omraade ved at indskrænke Fordringerne til det subjektive, saaledes at ogsaa grov Uagtsomhed blev medtaget som strafbar.

*Er der praktisk Trang til at straffe for groft uagtsomt
Bedrageri?*

Et Par Eksempler, der har foreligget i Anklagemyndighedens Praksis i den seneste Tid, viser efter min Formening, hvorledes der rent praktisk kan være en saadan Trang.

Der kan saaledes nævnes et Tilfælde, hvor en Person købte et større Parti Brænde hos en Brændehandler. Da Partiet blev leveret, fik Køberen Mistanke om, at der var leveret et væsentlig mindre Kvantum Brænde end bestilt.

Ved Forholdets nærmere Undersøgelse viste det sig, at der manglede ca. 45 % af det bestilte Brænde. Sælgeren hævdede, at han ikke selv havde vejlet Læsset, men at han efter Erfaring troede at vide, hvormeget det bestilte Kvantum fyldte, og derfor — ud fra formodet Viden om, hvor meget hans Lastautomobiler kunde rumme — mente, at han havde leveret, hvad han skulde.

Forholdet blev iøvrigt, efter at Anmeldelsen først var blevet afvist, fordi Sagen ikke fandtes at kunne gennemføres til fældende Dom, fremmet til Tiltale, men ved Underrettens Dom frifandtes Sælgeren for den rejste Bedrageritiltale. Ifølge Dommen fandtes det ved det under Sagen oplyste ganske vist godtgjort, at der havde været en væsentlig Mangel i Vægten i det leverede Kvantum Brænde, men derimod ikke, at Tiltalte havde haft Forsæt til at berige sig ved bedragelig Adfærd, idet hans Forklaring om Størrelsen af det Kvantum, der tidligere havde vist sig at kunne trans-

porteres paa de af ham anvendte Lastvogne, og hans Henvi-
 sning til, at han var ny i Branchen, herved blev lagt til
 Grund. Dommen er af Anklagemyndigheden paaanket til
 Landsretten, der endnu ikke har truffet Afgørelse i Sagen.

Uanset hvorledes Beviserne med Hensyn til Tiltaltes posi-
 tive Viden om den mangelfulde Leverance bedømmes i den
 foreliggende Sag, synes den netop at vise et Tilfælde, hvor
 der var Trang til ogsaa at kunne ramme grov Uagtsomhed,
 idet Sælgeren ved sit mangelfulde Tilsyn med Leverancen
 i al Fald ved grov Uagtsomhed har udsat Køberen for den
 Risiko at lide et betydeligt Tab ved den paagældende Hand-
 ling. Tabet blev i det foreliggende Tilfælde kun undgaaet,
 ved at Køberen fik Mistanke til Leverancen.

Et andet Eksempel fra Praksis drejede sig om et Til-
 fælde, hvor en Murermester til Brug ved nogle Byggefore-
 tagender havde købt Leverancer af Grus, Singels og Mørtel
 hos en Købmand. Anmeldelsen gik ud paa, at Klageren
 maatte betale for mere af disse Materialer, end han mod-
 tog, hvorved han henviste til en foretaget Opmaaling af
 et Læs Grus, hvor der i Stedet for de 27 hl, for hvilke der
 var betalt, kun fandtes 23½ hl, hvilket imidlertid ikke med
 Sikkerhed lod sig godtgøre. Det viste sig, at Købman-
 den, der fik Materialet gennem Mørtelværkerne, kræ-
 vede Betaling for 25 hl hver Gang han købte 24 hl. For
 saa vidt angik Grus og Singels, købte han endda blot
 20—22 hl, hver Gang han tog Betaling for 27 hl. Han hen-
 viste imidlertid til, at han fik Læssene med Top, saaledes
 at der paa Grund af dette rigelige Maal var Grund til at
 tro, at Køberen fik det Kvantum, som han havde betalt.
 Ved en foretagen Prøve, viste det sig, at det var rigtigt,
 at der fra Mørtelværkernes Grusgraves Side blev givet
 rigeligt Maal, saaledes at der stort set ikke var Holdepunkt
 for, at Køberen havde faaet mindre Kvantum end det, for
 hvilket han havde betalt. Da der saaledes ikke kunde godt-
 gøres at være paaført ham noget Tab, maatte Sagen af-
 vises, idet Tiltale for Bedrageri ikke fandtes at kunne
 gennemføres til fældende Dom.

Ogsaa dette Tilfælde illustrerer efter min Formening, hvorledes det kunde være praktisk, om det subjektive Krav blev mildnet, saaledes at et Forhold fra en Sælgers Side, som det her omtalte, kunde straffes som uagtsomt Bedrageri, f. Eks. med en Bøde. Der synes at være en Trang hertil, idet Sælgeren uden nogen som helst Sikkerhed udsætter Køberen for Tabsrisiko. Det skal herved tilføjes, at det af Sagens Oplysninger yderligere fremgik, at Mørteleværkerne udtrykkelig havde instrueret sine Folk om ikke at læsse Vognene med mere end nøjagtig det købte Kvantum, saaledes at det var paa et højst usikkert Grundlag, at Sælgerens Tro paa, at han fik god Vægt, hvilede.

Dette Tilfælde kunde efter den nuværende objektive Formulering af Bedrageribegrebet formentlig alene karakteriseres som en Forsøgshandling. Saafremt der indførtes en Regel om Strafbarhed af groft uagtsomt Bedrageri, maatte dette imidlertid ligeledes nødvendiggøre en Ændring af det objektive Bedrageribegreb. Denne Forbrydelse maatte være fuldbyrdet, saa snart den Handling, der medførte Risiko, blev foretaget, uanset hvad der senere faktisk skete. Der vilde altsaa blive Tale om et tidligt Fuldbyrdesmoment, saaledes at der i det omtalte Tilfælde vilde foreligge en fuldbyrdet Forbrydelse, idet Køberen har været udsat for en Risiko, selv om det ikke kunde godtgøres, at der blev paaført ham noget endeligt Tab.

Spørgsmaalet om, hvorvidt der burde kunne straffes for Forsøg paa groft uagtsomt Bedrageri, faar derfor ingen Betydning, men maatte vel iøvrigt besvares benægtende.

*Afgrænsningen over for ikke strafbar Risikoudsættelse
i almindelige Handelsforhold.*

Af disse Eksempler vil det paa den anden Side ogsaa fremgaa, at det naturligtvis ikke er Tanken at ønske den Risiko, der altid løbes i almindelige Handelsforhold, gjort strafbar, selv om Grænsen ofte kan ligge meget nær ved saadan lovlig Handel.

Dette er en særlig Vanskelighed ved Bedragerisager og en Ejendommelighed ved disse. Som et Eksempel fra Grænseomraadet skal ligeledes fra Anklagemyndighedens Praksis nævnes et Tilfælde, hvor en Person for en betydelig Købesum købte et privat Mejeri. Efter nogle Maaneders Drift gik alle Medlemmerne (Leverandørerne) fra Mejeriet over til et Andelsmejeri, hvilket havde til Følge, at Køberen gik fallit efter et betydeligt Tab ved Købet.

Ved Handelens Indgaelse havde Køberen sikret sig, at de faste Leverandører ikke paa dette Tidspunkt havde bundet sig til at gaa over til Andelsmejeriet, og Sælgeren havde i Overensstemmelse med Sandheden erklæret, at dette ikke var Tilfældet. Iøvrigt var Spørgsmaalet ikke blevet nærmere drøftet, og Sælgeren havde saaledes fortiet, hvad han efter alt foreliggende maatte antages at være klar over, nemlig at Leverandørerne nærrede et stærkt Ønske om at gaa over til Andelsmejeriet, da dette var mere fordelagtigt, samt at Grunden til, at dette ikke var sket, hovedsagelig var, at Andelsmejeriet ikke kunde optage de paagældende Leverandører som Medlemmer, før der havde fundet en Udvidelse Sted. Da den Omstændighed, at Køberen udtrykkelig havde sikret sig, at der ikke forelaa en Aftale om, at Leverandørerne havde bundet sig til at gaa over til Andelsmejeriet, viste, at han ikke havde været ukendt med dette Problem, fandtes Fortielsen af de nærmere Omstændigheder i saa Henseende ikke at overskride almindelig Handelsrisiko, hvorfor Sagen afvistes som Bedragerisag.

Til Belysning af dette Grænseomraade skal yderligere nævnes et Par Tilfælde fra Praksis, der, som det vil ses, fjerner sig mere fra det strafbares Grænse.

I et Tilfælde havde en Bilhandler solgt en brugt Bil, vidende om, at den ikke i den foreliggende Stand kunde indregistreres næste Aar, idet den motorsagkyndige udtrykkelig havde erklæret dette. Selv om der ikke forelaa nogen udtrykkelig Garanti i saa Henseende, drejede det sig

dog om en Fortielse af et betydningsfuldt Forhold, og det maatte herefter stille sig noget usikkert, hvorledes Købesummen forholdt sig til Automobilets virkelige Værdi. Den skete Fortielse fandtes dog ikke under de foreliggende Omstændigheder at kunne gøre Forholdet strafbart som Bedrageri.

Fra Kreditgivningens Omraade kan nævnes et Tilfælde, hvor en Materialhandler havde leveret en betydelig Mængde Materiale til Brug ved Fremstilling af en dansk Film. Efter de stedfundne Forhandlinger maatte han anses for at være berettiget til at gaa ud fra, at der var tilstrækkelig Sikkerhed for hans Tilgodehavende i selve Filmens Salgsværdi. Filmen blev imidlertid, saasnart den var fuldført, solgt til et andet Selskab, der overtog en Række Gældsforpligtelser, men ikke den heromhandlede, der afvistes som dette Selskab uvedkommende. Da Sælgeren ikke havde sikret sit Krav bedre, var der ikke Grundlag for nogen Sigtelse for Bedrageri eller Skyldnersvig. Forholdet illustrerer, hvorledes Debitor kan udsætte Kreditor for Tabrisiko ved at afhænde den Værdi, der skulde dække Sælgerens Tilgodehavende, men det er ganske klart, at et saadant Forhold ikke falder udenfor den almindelige Kreditgivnings Ramme.

Endelig kan nævnes et Tilfælde, hvor en Forsikringsagent tegnede en Husbukkeforsikring, saaledes at Forsikringens Modtagelse af Forsikringsselskabet var betinget af, at en foretagen Kontrolprøve ikke viste synlige Tegn paa Husbukke. Han opkrævede samtidig 13 Kr. 80 Øre, som ikke skulde tilbagebetales uanset Prøvens Udfald, som sin Provision. Den derefter foretagne Undersøgelse viste, at der var synlige Tegn paa Husbukke, hvad Forsikringsagenten efter det foreliggende maatte antages at have haft Mistanke om eller i alt Fald efter sin særlige Erfaring burde have haft Mistanke om.

Kan der opnaas andre, praktiske Fordele ved at indskrænke Fordringerne til det subjektive ved Bedrageribestemmelsen?

En Opgivelse af Kravet om Berigelseshensigt lil Fordel for almindelig Forsæt i den heromhandlede Henseende vilde muligt ogsaa kunne faa praktisk Betydning rent kriminallteknisk ved en Række ret udbredte Bedragerisager, hvor der f. Eks. anvendes den Fremgangsmaade, at Bedrageren opsøger en Række Husstande og ved Benyttelse af sine Overtalelsesevner formaar en Række Personer til at modtage hans Tilbud om at forstørre ældre Familiefotografier, at bestille nogle Platter, Emblemer eller lign., hvorefter han straks modtager et Forskud paa nogle faa Kroner og forsvinder med det paagældende Familiefotografi eller lign., uden at man senere hører noget fra ham. En saadan Fremgangsmaade vil naturligvis, naar den ikke dækker over en reel Forretning, være strafbar som Bedrageri.

Rent praktisk har det imidlertid vist sig, at en saadan Virksomhed maa naa et vist efter Omstændighederne ret betydeligt Omfang, før Politiet kan gribe ind med Udsigt til at kunne gennemføre Sagen, idet der først i saa Fald kan tilvejebringes det fornødne Bevis for, at en egentlig Berigelseshensigt foreligger. Hvis der derimod alene kræves Forsæt til at udsætte disse Købere for Risikoen for Tab ved Aftalens Ikke-Opfyldelse, vil det maaske være muligt paa et tidligere Tidspunkt at gribe ind og faa standset en saadan skadelig Trafik. Det drejer sig i Virkeligheden om en ret udbredt Gruppe af Plattenslagere, der anvender saadanne Fremgangsmaader, f. Eks. ved Tilbud om at male Skilte, Salg af Skoleemblemer, Platter eller lign.

Efter det anførte synes der efter mit Skøn at være en vis praktisk Trang til at modificere den danske Straffelovs strenge Krav om en egentlig Berigelseshensigt ved Forbrydelserne Bedrageri og Underslæb, hvorved der formentlig vil kunne naas praktiske Fordele, muligt suppleret med en

Regel, der aabnede Adgang til at straffe for groft uagtsomt Bedrageri.

De øvrige Forskelligheder mellem dansk og svensk-norsk Lovgivnings Bedrageribestemmelser.

Derefter skal fremsættes nogle faa Bemærkninger om de andre Forskelligheder mellem den danske og norske Bedrageribestemmelse og det svenske Forslag.

Naar de danske og norske Straffelovsbestemmelser derhos udtrykkelig i Lovteksten kræver, at den Bedragnes Vildfarelse skal være fremkaldt »retsstridig«, medens dette Krav ikke udtrykkelig anføres i det svenske Lovforslag, skyldes dette ikke nogen dybere Forskel. Om Grunden til, at den danske Bestemmelse har anvendt dette Udtryk, udtales i Forarbejderne, nemlig i Motiverne til Udkast til Almindelig borgerlig Straffelov, udarbejdet af den i 1917 nedsatte Kommission (U. III) pag. 370:

»Idet Kommissionen i Overensstemmelse med det i vor Ret hidtil antagne gaar ud fra, at ikke enhver Fremkaldelse af, og navnlig ikke enhver Passivitet overfor en Vildfarelse hos Medkontrahenten skal være strafbar, frembyder Formuleringen af den tilstræbte Begrænsning en særlig Vanskelighed. Kommissionen har ..... derfor ment her undtagelsesvis at burde fremhæve, at Fremkaldelsen eller Udnyttelsen af den andens Vildfarelse skal være retsstridig. Dette Udtryk giver ganske vist ingen Vejledning til at fastslaa Grænsen for det strafbare i det enkelte Tilfælde. Dette maa som hidtil overlades til Videnskab og Retsanvendelse, fordi det er umuligt at give en til Optagelse i en Lov egnet præcis Formulering af denne Afgrænsning. Men den i Ordet »retsstridig« liggende Begrænsning har den Betydning, at den positivt udelukker den Misforstaaelse, der ellers vilde ligge her.«⁴⁾

⁴⁾ Jfr. Oluf H. Krabbe: Kommentar til den danske Straffelov

I Motiverne til det svenske Forslag udtales om det tilsvarende Spørgsmaal, pag. 44, at det ikke er fornødent at opstille noget særligt Krav om, at Vindingen skal være uretmæssig, da dette uden videre følger af, at Vindingen paa den nærmere beskrevne Maade skal hænge sammen med Skaden.

Den Omstændighed, at den danske og den norske Straffelov har fundet det nødvendigt at indsætte selve Ordet »retsstridig« i Lovteksten, skønt det erkendes, at Ordet i sig selv ikke kan give nogen nærmere Vejledning, understreger den allerede omtalte Ejendommelighed ved Bedrageribegrebet, nemlig at det grænser op til et Omraade, hvor det kan være retmæssigt at fremkalde, bestyrke eller udnytte en Vildfarelse. Dette gælder jo ikke blot ved de almindelige overdrevne Anprisninger i den daglige Varehandel, men de foran gengivne Eksempler viser, hvor nær den retmæssige Handel kan komme til at ligge ved Grænsen for det som Bedrageri straffbare.

I Modsætning til den norske Straffelov og til det svenske Straffelovsforslag har den danske Straffelov, som foran fremhævet, ogsaa kriminaliseret som Bedrageri det Forhold, at der sker Udnyttelse af en Vildfarelse.

I det svenske Forslag hævdes det derimod, at denne Regel om, at den blotte Udnyttelse af en urigtig Forestilling skulde kunne straffes som Bedrageri, turde være at gaa for langt. I Forslagets Motiver hedder det herom, pag. 130—31, at den blotte Omstændighed, at den ene af Kontrahenterne ved en Aftale indser, at den anden er hildet i en urigtig Forestilling vedrørende en væsentlig Omstændighed, og i Stedet for at oplyse ham om det rette Forhold,

---

2. Udgave 1935 pag. 522, hvor det fremhæves, at det ved Ordet »retsstridig« antydes, at ikke ethvert vildledende Forhold kommer i Betragtning som bedragerisk i Straffelovens Forstand, jfr. for norsk Ret: Skeie: Den norske Strafferett, Oslo 1938, II Bind pag. 399 ff. og Kjerschows Kommentar til den norske Straffelov pag. 675.

udnytter hans Vildfarelse til at give Aftalen et bestemt Indhold, ikke kan være tilstrækkeligt til, at Bedrageri skulde foreligge. En Forudsætning for Strafbarhed maatte i saadanne Tilfælde stedse være, at det paahviler den, som fortier Sandheden, at sige, hvad han ved.

Heller ikke denne Forskel mellem den danske og de øvrige Lovgivninger er dog af videregaaende Betydning, idet det ogsaa i dansk Ret vil være yderst sjældent, at Forholdet kan faa selvstændig Betydning som statuerende Bedrageri. Dette kan dog f. Eks. tænkes i et Tilfælde, hvor en Person lader sig udbetale Penge eller modtager Ting, som øjensynlig er bestemt for en anden, uden at gøre opmærksom paa Fejltagelsen, idet der her foreligger en Udnyttelse af en tilstedeværende Vildfarelse, og dette Forhold maa vist nok, saafremt det udføres in continenti, kunne straffes efter den danske Straffelovs Bedrageribestemmelse i § 279.⁵⁾

Endelig er det efter dansk Ret tilstrækkeligt, at Handlingen eller Undladelsen paafører den Vildledte eller nogen, for hvem Handlingen eller Undladelsen bliver afgørende, et Formuetab, medens den norske Straffelov og det svenske Forslag kræver, at Skaden paaføres den vildledte eller nogen, paa hvis Vegne han handler («i vars ställe denne är»).

Det vil vel heller ikke være særlig ofte, at denne Forskel i Formuleringerne vil give sig praktisk Udslag, men dette kan forekomme.

Dette Forhold illustreres gennem det i den juridiske Teori⁶⁾ drøftede Tilfælde om, hvorvidt det Forhold, at en Dommer paa Grundlag af den ene Parts urigtige og vildledende Oplysninger under Proceduren sættes i den juridiske Nødvendighed at afsige en urigtig Dom, selv om Dommeren maaske ikke tror paa disse Anbringender, og saa-

⁵⁾ Jfr. Oluf H. Krabbe: Kommentar til den danske Straffelov. 2. Udgave 1935 pag. 523—24.

⁶⁾ Jfr. f. Eks. Kjerchow: Straffeloven med Kommentar og Tillegg, Oslo 1930 pag. 678.

ledes at der herved paaføres den anden Part økonomisk Skade, skal kunne straffes som Bedrageri.

Den urigtige Dom skulde altsaa være en Følge af de gældende Bevisregler, der af Dommeren maatte lægges til Grund, naar intet modsat var bevist. Den Opfattelse har været gjort gældende, at et saadant Forhold maatte falde udenfor Bedrageri, fordi Sagens Udfald ikke skyldes den uredelige Procedure, men alene er en Konsekvens af Bevisreglerne, nemlig som en Følge af, at den anden Part, hvem Bevisbyrden paahviler, ikke har præsteret det ham paahvilende Bevis. Dette Resultat er dog næppe rigtigt, idet disse Regler er subsidiære i Forhold til den almindelige Partspligt til at forklare i Overensstemmelse med Sandheden, og Realiteten dog er, at Domstolen som saadan ved vildledende Procedure tvinges til at afsige en Dom, som Dommeren selv personlig maaske ikke anser for rigtig. Tilfældet har ingen større praktisk Betydning allerede som Følge af de gældende Regler om Straf for falsk Forklaring for Retten.

I Motiverne til det svenske Forslag hedder det imidlertid herom paa pag. 134, at Vildledelse af en Domstol — i Mod sætning til en Opfattelse, der har nogen Tilslutning i Retspraksis — ikke efter Forslaget medfører Ansvar for Bedrageri. Eftersom Domstolen har til Opgave at dømme mellem Parterne, kan den nemlig ikke siges at være i den tabende Parts Sted.

Hensigten med den danske Bestemmelse paa dette Punkt er paa den anden Side klart tilkendegivet i Motiverne til Udkastet til Almindelig borgerlig Straffelov, udarbejdet af den i 1905 nedsatte Kommission (U. I.), hvis Bedrageribestemmelse i saa Henseende havde en tilsvarende vid Formulering. Det hedder herom i Bemærkningerne pag. 258: »Paragraffens 2. Stykke fremhæver, at der ogsaa foreligger Bedrageri, naar Handlingen foretages overfor en Person, der handler eller raader for den, hvem Tabet vilde ramme. Der er ved denne Tilføjelse ikke blot tænkt paa Fuldmagtsforholdet. Ved Udtrykket »raader for« tænkes der navnlig

paa Tilfælde, hvor der foreligger Fortielser og urigtige Foregivender, der fremføres under Rettergang og kunne sætte en Dommer i den juridiske Nødvendighed at dømme efter Forklaringer, som han maaske ikke tror, og som vilde medføre Tab for den anden Part, naar de maa lægges til Grund for Sagens Afgørelse. Derimod er det uden Betydning, om Tab er lidt eller ej, naar den Handling, Ofret bestemmes til at foretage, er egnet til at paaføre ham Formuetab.«

Som nævnt har den danske Formulering dog ogsaa i praktiske Tilfælde vist sig at være af Betydning, idet den har muliggjort for Anklagemyndigheden at søge Forhold henført under Bedrageribestemmelsen, som ellers ikke kunde rammes, skønt dette syntes stridende mod Samfundets Retsopfattelse. I saa Henseende kan paany henvises til den ovenfor flere Gange omtalte ved Højesterets Dom af 12. Decbr. 1939 (U. f. R. 1940 pag. 48) afgjorte Sag.

Den i Sagen omhandlede Arkitekt havde, ligeledes for at opnaa personlig Fortjeneste, paataget sig Sanering af en anden større Beboelsesejendom i København, der gik daarligt.

For at naa dette Formaal og opfylde de Forpligtelser, han i saa Henseende havde paataget sig ved en Kontrakt, formaaede han sine to Medbestyrelsesmedlemmer i to andre Ejendomme, som han havde bygget, jfr. det allerede omtalte Forhold, til at skrive under paa en Række Pantebreve paa tilsammen 215.000 Kr. i disse Ejendomme, hvilke Pantebreve han derefter benyttede til den Sanering, hvortil han havde forpligtet sig, og som ikke vedkom disse 2 Ejendomme.

Bedrageriet bestod saaledes nærmere deri, at Arkitekten, for at skaffe sig uberettiget Vinding ved gennem den omtalte Sanering at erhverve den paagældende Ejendom, fremkaldte den Vildfarelse hos Bestyrelsesmedlemmerne i de to andre Ejendomsselskaber, at der var Tale om en normal Prioritering af disse Selskabers Ejendomme. Under Ud-

nyttelse af denne Vildfarelse formaaede han de paagældende til at underskrive de nævnte Pantebreve paa en samlet Behæftelsesværdi af 215.000 Kr. i disse Ejendomme. Disse Pantehæftelser medførte Tab for Haandværkerne i disse Ejendomme, idet der ved Tinglysning af Pantebrevene, der var Ejendommene ganske uvedkommende, blev disponeret over Selskabet tilhørende Værdier, hvori Haandværkerne kunde have faaet Dækning eller i alt Fald nogen Sikkerhed for en Del af deres Tab paa Entreprisen vedrørende disse Ejendomme.

Dette indviklede Forhold skal der iøvrigt ikke gøres nærmere Rede for, ligesom der ses ganske bort fra de i den paagældende Sag foreliggende Bevistvvl. Forholdet illustrerer derimod, hvorledes det kan være af Betydning, naar Bedrageribestemmelsen her i Landet i Modsætning til den norske og svenske har valgt den videre Formulering, hvorefter det er tilstrækkeligt, at Handlingen eller Undladelsen paafører nogen, for hvem den bliver afgørende, et Formuetab.

I den heromhandlede Sag blev det nemlig i Landsrettens Domme udtrykkelig fremhævet, at de to Bestyrelsesmedlemmer som Vidner havde udtalt, at de ikke ved Meddelelsen af Underskrifterne paa Pantebrevene følte sig som Haandværkernes Repræsentanter eller selv optraadte i deres Egenskab af Haandværkere, men alene skrev under som Bestyrelsesmedlemmer. Som saadanne havde de i det foreliggende Tilfælde ingen selvstændig økonomisk Interesse, og da de ikke kunde siges at optræde for de øvrige Haandværkere, som led Tab som Følge af den Handling, der skyldtes Vildledelsen, vilde der ikke have været Mulighed for, at Anklagemyndigheden søgte Forholdet henført under Bedrageribestemmelsen, hvis Bedrageribestemmelsen ikke var formuleret paa den omtalte Maade.

Paa dette Punkt synes saaledes dansk Rets videre Formulering at være at foretrække, idet der ikke ses noget af-

gørende Hensyn, der taler for at indskrænke Reglen, saaledes som det svenske Forslag.

Sammenligningen mellem den gældende danske Straffelovsbestemmelse og det svenske Forslag samt Erfaringerne fra dansk Domstolspraksis fører herefter efter mit Skøn til, at der for dansk Rets Vedkommende synes at være Grund til at tage Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af at opretholde det strenge Krav om en egentlig Berigelses hensigt op til en nærmere Overvejelse.

Spørgsmaalet om, hvorledes Bedrageribestemmelserne i videre Forstand, d. v. s. inklusive Underskøb, maa antages at have virket i den Tid, hvori den nye danske Straffelov har været i Kraft, skal derefter berøres.

Har Bedrageribestemmelserne iøvrigt virket tilfredsstillende i Praksis?

Hos de Retsmyndigheder og Sagførere, der har arbejdet med Bedrageribestemmelserne i Straffeloven af 15. April 1930, tør det vist siges at være den almindelige Opfattelse, at det i det store og hele har været muligt ved disses fornuftige Anvendelse at tilfredsstille det praktiske Livs berettigede Krav.

Medens det som nævnt ikke indenfor denne Artikels Ramme er muligt at tilvejebringe et fyldigere Erfaringsmateriale vedrørende dette Spørgsmaal, skal dog fremsættes nogle enkelte Oplysninger, der efter mit Skøn synes at bekræfte denne Opfattelse.

Det viser sig at Bedrageribegrebet i Praksis er lagt fast i et ret klart afgrænset Leje, idet Afgrænsningen ikke i de store Antal Sager volder praktisk Tvivl.

Ved en Gennemgang af de Klager, der f. Eks. i Aarene 1938 og 1939 har været forelagt Rigsadvokaten over, at Anmeldelser vedrørende Bedrageri i videre Forstand er blevet afviste, viser det sig saaledes, at Rigsadvokaten i det

alt overvejende Antal Tilfælde har været enig med Anklagemyndighedens underordnede Organer om Tilfældenes retlige (og bevismæssige) Bedømmelse, saaledes at den skete Afvisning er tiltraadt. Ved de relativt faa Tilfælde, hvor Rigsadvokatens Afgørelse paaklages videre til Justitsministeriet, er Forholdet det samme. I de enkelte Sager, der er fremmet til Tiltale og Dom efter den overordnede Myndigheds Beslutning, er det yderligere ikke usædvanligt, at der sker Frifindelse, hvilket bekræfter, at her alene er Tale om de (retligt eller bevismæssigt) særlig tvivlsomme Tilfælde.

Antallet af disse Klagesager, altsaa Klager over afviste Bedragerisager i videre Forstand (d. v. s. incl. Underlæg) var i Tiden siden den nye Straffelovs Ikrafttræden den 1. Januar 1933:

i 1933	77
i 1934	53
i 1935	44
i 1936	49
i 1937	57
i 1938	90
i 1939	64

Af de 90 Klagesager vedrørende Bedrageri m. v. for Aaret 1938 blev kun 7 fremmet til Tiltale efter den overordnede Myndigheds Beslutning, og heraf frifandt Domstolene i 3 Tilfælde.

Af de 64 Klagesager vedrørende Bedrageri m. v. for Aaret 1939 fremmedes 4 Sager, hvoraf der skete Frifindelse i de 3.

En Gennemgang af disse to Aars Klager over afviste Bedragerianmeldelser m. v. giver efter mit Skøn ikke Anledning til nogen Kritik af de gældende Bestemmelser udover det ovenfor anførte vedrørende Spørgsmaalet om Kravet om Berigelseshensigt.

Det samme Indtryk af, at Bedrageribestemmelserne i Praxis har en fast Grænse, synes at fremgaa af Tallene

for de af Københavns Politi i Aarene efter den nye Straffelovs Ikrafttræden afviste Bedragerisager m. v. Disse udgjorde i

1933	450
1934	215
1935	287
1936	292
1937	257
1938	277
1939	247
1940 (indtil 15. Novbr.)	121

I disse Tal er der foruden Underslæbsanmeldelserne indeholdt nogle faa Afvisninger af Anmeldelser vedrørende andre Forbrydelser som f. Eks. falsk Forklaring for Retten, Dokumentfalsk eller lignende, men disse udgør kun ganske faa, saaledes at Tallene i det væsentlige viser Bedragerianmeldelser i videre Forstand.

Det vil ses, at det første Aar under den nye Straffelov er præget af Usikkerhed hos Borgerne angaaende de nye Straffebestemmelers Rækkevidde, medens Forholdet senere har været næsten paafaldende konstant. Den forløbne Del af Aaret 1940 viser dog en ikke ubetydelig Nedgang, der vel i nogen Grad kan forklares ved særlige Forhold.

Spørgsmaalet er herefter, om Bedrageribestemmelsernes Grænse er draget det rigtige Sted. Afgørende til Besvarelse heraf er, hvad det er for Sager, der afvises. En Undersøgelse heraf belyser det Grænseomraade, hvor Borgerne føler sig »bedraget«, uden at der efter Retsmyndighedernes Skøn foreligger et Forhold, der falder ind under Lovens Bedrageribegreb.

Til Oplysning i saa Henseende er de af Københavns Politi afviste Bedrageriklager m. v. i Aarene 1938 og 1939 gennemgaaet.

Det drejer sig om de Anmeldelser, der straks, eventuelt

efter en orienterende Politiafhøring, afvistes af Politiet i Medfør af Rpl. § 805, idet de ikke paa det foreliggende Grundlag fandtes at kunne gøres til Genstand for offentlig Forfølgning. Ogsaa i det store Antal Sager, der gaar til nærmere Undersøgelse, og hvoraf et meget betydeligt Antal sluttet dels paa Grund af Bevisets Stilling, dels efter at Anmeldelsen tilbagetages, eller iøvrigt fordi Sagen er af ubetydelig Karakter, findes der naturligvis Materiale af Betydning for det rejste Spørgsmaal. Det vil dog her dreje sig om Tvivl angaaende Rækkevidden af de nugældende Bestemmelser, idet Forholdet har været af en saadan Karakter, at videre Forfølgning er indledet, og herom henvises til det allerede anførte. Mere Interesse til Belysning af Spørgsmaalet har det derfor formentlig at søge at give et Indtryk af, hvad det er for Tilfælde, der afvises som faldende helt udenfor Bestemmelsernes Omraade. Herved maa naturligvis atter tages Forbehold som Følge af det undersøgte Materiales tilfældige Udvalg, ligesom Følelsen af at være »bedraget« kan næres af mange Borgere, uden at dette finder Udtryk i en Politianmeldelse.

Forholdet stiller sig efter Erfaringerne i Københavns Politi omtrent paa samme Maade i de andre Aar efter Straffelovens Ikrafttræden, og der er næppe Grund til at vente nogen afgørende Forskelligheder i det øvrige Land. Det tør i al Fald formodes, at der ikke i Politikredsene udenfor København vil være Tendens til at afvise Bedragerianmeldelser i videre Omfang end i København.

Det drejer sig i det store og hele om forholdsvis faa, ganske bestemte Grupper af Tilfælde, som er søgt opstillet, saaledes at der sondres dels imellem Grupper, hvor Opstillingen sker efter Grunden til, at Anmelderen føler sig bedraget, dels hvor Anmeldelsen skyldes rent praktiske Hensyn.

Henførelsen af Anmeldelserne under de enkelte Grupper er sket saaledes, at Vægten lægges paa det, der karakteriserer Anmeldelsen stærkest, saaledes at der altsaa bortses

fra, at Tilfældene maatte kunne henføres under flere Rubra.

Forholdet stiller sig herefter paa følgende Maade:

Gruppe I.

	1938	1939
1. Tilfælde, hvor Anmelderne ikke er klare over den Grænse, der maa være mellem den almindelige Kreditgivnings Risiko og det som Bedrageri strafbare	31	43
nemlig:	1938	1939
Laan, Kredit- eller Arbejdsydelse, opnaaet under urigtige Forudsætninger	19	16
Iøvrigt	12	27
	<hr/>	<hr/>
	31	43
2. Manglende Forstaaelse af Afgrænsningen overfor civilretlige Forhold (urigtige Forudsætninger, Misligholdelse, Ikke-Opfyldelse, Mangler o. l.)	101	62
nemlig:	1938	1939
Ikke-Opfyldelse	29	17
Dækningsløs Check eller Giro ...	4	3
Manglende Evne eller Vilje til at betale	3	7
Arv og Ægteskab	8	4
Uklart Forretningsmellemværende, indviklet Regnskabsforhold, Tvivl om civilretlige Aftalers Indhold eller lign.	39	29
Iøvrigt	18	2
	<hr/>	<hr/>
	101	62
3. Manglende Kendskab til eller urigtig Forstaaelse af de gældende Love	13	6

	1938	1939
Veksellov	2	2
Afbetalingslov	8	2
Iøvrigt	3	2
	<hr/>	
	13	6
4. Manglende Forretningskundskab eller øvrig Sagkundskab	12	16
5. Udnyttelse af personlige Forhold, Overtalelse eller lignende	6	7
<i>Gruppe II.</i>		
1. Afbetalingskøbere eller Agenter (Prøvekollektioner), hvis Adresse ikke kendes (Adresseopsøgning)	42	45
2. Anmeldelse som Trusel (Inkasso)	4	2
3. Ingen objektiv bestyrket Formodning om Forbrydelse	38	34
	1938	1939
Ubekræftet Formodning om ulovligt disponeret over Ting, købt paa Afbetaling	24	18
Iøvrigt	14	16
	<hr/>	
	38	34
4. Iøvrigt, herunder enkelte Anmeldelser vedrørende andre Forbrydelser, jfr. ovenfor, samt uforstaaelige Anmeldelser	30	32
	<hr/>	
	277	247

Om det nærmere Indhold af de Anmeldelser, der vedrører Afgrænsningen overfor det civilretlige (Gruppe I Nr. 2 og Gruppe II Nr. 1 og 3) kan iøvrigt oplyses, at det største Antal af disse Anmeldelser vedrører:

1. Genstande, bestemt til Viderealg (Specielt Konsignationsforhold).
2. Ikke tilbageleverede Prøvekollektioner.
3. Udgivelse af dækningsløs Check eller Giroanvisning.
4. Kredittøb, angivelig uden Betalingshensigt.
5. Paastaaet Vildledning ved Salg af en Forretning.
6. Paastaaet ulovlig Disposition over Depositum eller Indskud i Forretninger.

Indholdet af samtlige de afviste Bedragerianmeldelser m. v. fra Københavns Polit i disse to Aar viser saaledes ikke nogen Gruppe af Tilfælde, hvor der kan paavises Trang til en Ændring af Grænsen for det som Bedrageri eller Underslæb straffbare, idet der ikke kan være berettiget Tvivl om, at alle disse Forhold med Rette falder udenfor Bedrageribestemmelsernes Omraade.

Det skal dog herved tilføjes, at de Tilfælde, der er optagne under Rubrikken »Dækningsløse Checks«, er saadanne, hvor der ikke er tilstrækkeligt Grundlag for en Sigelse, f. Eks. fordi Checkmodtageren efter de foreliggende Oplysninger maatte antages at være klar over, at der ikke var Dækning i Øjeblikket, eventuelt saaledes, at Checken efter Aftale med ham er fremdateret, eller hvis den er udstedt som Betaling for eller Afdrag paa Gæld af ældre Dato eller lignende.

Paa den anden Side er det naturligvis ikke helt sjældent, at en dækningsløs Check er Led i et efter Bedrageribestemmelserne strafbart Forhold.

Ogsaa manglende Evne eller Vilje til at betale kan være Baggrunden for et Bedrageri, og de Tilfælde, der er optaget under denne Rubrik, er alene saadanne, hvor der savnes Holdpunkt for, at der oprindeligt har manglet Hensigt eller Evne til at betale.

Endelig kan Udnyttelse ogsaa under visse Forhold være strafbar, f. Eks. efter Strfl. § 282 som Aager.

Bør det Offentlige forfølge Underslæbsager vedrørende ulovlig Disposition over Ting købt paa Afbetaling med sædvanligt Ejendomsforbehold?

De mange Forsøg, der gøres paa at faa Politiet til at fungere som Adresseop søger og Inkassator vedrørende Afbetalings sager, giver Anledning til nogle supplerende Bemærkninger.

Efter Erfaringerne i Københavns Politi vedrører ca. 10 Procent af samtlige Anmeldelser for Bedrageri og Underslæb ulovlige Dispositioner over Ting, købt paa Afbetaling.

Som det vil ses, afvises straks et stort Antal af disse Anmeldelser, nemlig dels alle de Tilfælde, hvor der ikke er anden Oplysning om noget ulovligt, end at Kreditor ikke kan finde Afbetalingskøberens Adresse, dels alle de Tilfælde, hvor der kun fremsættes en Formodning om ulovlige Dispositioner over den solgte Ting uden nogen objektiv Sandsynliggørelse i saa Henseende.

Af den Del af disse Anmeldelser, der imidlertid forfølges videre, sluttet yderligere et betydeligt Antal senere, uden at der rejses Tiltale, idet Anmeldelserne trækkes tilbage, efter at Afbetalingskøberen under Trykket af Politiiundersøgelsen har fremskaffet nogle Penge og betalt Anmelderen helt eller delvis.

Selv om Anmelderne ikke er raadige over Sagens videre Forfølgning, naar den først er kommet til Politiets Kendskab, har den Omstændighed, at Anmelderen i disse Sager frafalder Anmeldelsen og ikke ønsker videre foretaget, faktisk i det alt overvejende Antal Tilfælde den Virkning, at Sagen sluttet uden Tiltale. Dette Forhold illustrerer ogsaa disse Sagers Karakter af civilretlig Inkasso.

Det vil ses, at Politiet paa dette Omraade er bebyrdet med en urimelig Virksomhed med at varetage en speciel Gruppe af Handlendes Inkasso. Det drejer sig oven i Købet om en Forbrydelse, der i alt Fald ikke kan vurderes saa alvorlig som almindelige Underslæbsforhold vedrørende Penge. Den paagældende Afbetalingskøber vil ofte have be-

talt en betydelig Del af Købesummen, naar den ulovlige Disposition finder Sted, og han har derfor ikke den samme Følelse af at disponere over en Ting, der tilhører andre Personer, som den der f. Eks. tager Penge fra den ham betroede Kasse. Der kan ikke være Tvivl om, at der ikke er Trang til at straffe den Person, der afhænder eller pantsætter en Ting, som han — vel oven i Købet til Overpris — har købt paa Afbetaling med sædvanligt Ejendomsforbehold, og som han har betalt det meste af Købesummen for, lige saa strengt som den Person, der begaar et almindeligt Pengeunderslæb.

Det vil sikkert for mange Borgere stille sig som uforstaaeligt, at disse Forhold skal forfølges af det Offentlige. Noget andet er, at der paa den anden Side ikke kan være Tvivl om, at saadanne Dispositioner ikke bør kunne passere straffrit i al Fald i det Omfang, hvor der er Tale om en sund Afbetalingshandel.

Praktiske Grunde taler derfor for at indføre den Regel, at Underslæb med Hensyn til Ting, solgt paa Afbetaling, undergives privat Paatale.

I svensk Ret har lignende Problemer været fremme og ført til, at disse Sager i Henhold til Lov af 11. Maj 1934, som traadte i Kraft 1. Juli 1934, er unddraget den offentlige Paataleret.

I Begrundelsen for denne Lov fremhæves det, at Afbetalingssystemets stærke Udvikling i de senere Aar bl. a. har medført den Ulempe, at Personer med daarlige økonomiske Forhold i stadig flere Tilfælde lokkes til paa Afbetaling og mod Ejendomsforbehold at købe unødvendige eller i alt Fald ikke absolut fornødne Varer. Hvis Køberen senere, som det ofte sker, under Trykket af stærkt Behov for Pengene, sælger den købte, men ikke fuldt betalte Ting, og derefter ikke er i Stand til at betale Restgælden, har Sælgeren i Truslen om Politianmeldelse og Tiltale et effektivt Middel til at tvinge Køberen til dog paa en eller anden Maade at opfylde de ikke sjældent meget tyngende Kontraktvilkaar.

At Politi- og Anklagemyndighed paa denne Maade kan anvendes til gratis Inkassering af enkeltes Fordringer, ikke sjældent opstaaet gennem forkastelige Forretningsmetoder, anses ikke for tilfredsstillende. For at raade Bod herpaa blev det foreslaaet, at Underslæb med Hensyn til Afbetalingssting blev undtaget fra offentlig Paatale og kun kunde paatales af den private.

I det tidligere omtalte, nu fremsatte Forslag til Lovgivning om Förmögenhetsbrott er dette Spørgsmaal ogsaa taget op til Løsning. Ud fra lignende Betragtninger som foran anført om disse Forholds mindre Strafværdighed er de henført under et særligt, mindre alvorligt Forbrydelsesbegreb, kaldet »Olovligt förfogande«, der tillige omfatter visse andre Forhold.

I Motiverne til Forslaget herom hedder det, p. 189, at det ikke findes velbegrunderet at kalde en fra Afbetalingskøberens Side mod Ejendomsforbeholdet stridende Disposition over Ejendommen for Underslæb (Förskingring), thi Sælgerens Ejendomsret er saa udtyndet, at Køberen med Føje anser sig for at have Ejendommen mere for egen end for Sælgerens Regning. Derimod synes det rimeligt at udmaale en lavere Straf for Køberen for »olovligt förfogande«, fordi han har brudt sin Pligt til at beholde Tingen til Sikkerhed for Sælgeren.

Forslaget anbefaler derhos at bevare den private Paataleret, men saaledes at den overordnede Anklagemyndighed kan bestemme offentlig Paatale, hvis man finder, at dette er nødvendigt ud fra et alment Synspunkt.

Afbetalingshandelen har som paapeget givet Anledning til lignende Vanskeligheder her i Landet, men Urimelighederne ved den nuværende Ordning vil dog formentlig tilstrækkelig kunne afhjælpes, hvis der indførtes en Regel, svarende til den nugældende svenske, hvorefter disse Forhold er Genstand for privat Paatale. Noget Forbehold om at den overordnede Anklagemyndighed skulde kunne bestemme offentlig Paatale i Tilfælde, hvor dette af almene

Grunde fandtes paakrævet, vilde være uforholden i dansk Ret under Hensyn til den herom gældende generelle Regel i Rpl.s § 725, Stk. 3, hvorefter Anklagemyndigheden altid kan paatale Forhold, der er undergivet privat Paatale, naar almene Hensyn tilsiger dette.

De foranstaaende Bemærkninger kan herefter sammenfattes derhen, at de danske Straffelovsbestemmelser paa dette Omraade i det store og hele synes at have virket tilfredsstillende, men at der dog efter mit Skøn kan paavises en vis praktisk Trang til en Revision af det for disse Bestemmelser gældende absolutte Krav om en egentlig Berigelseshensigt, saaledes at almindeligt Forsæt med Hensyn til Forbrydelsesbegrebernes objektive Bestanddele anses for tilstrækkeligt. I Forbindelse hermed kunde der derhos mulig være Spørgsmaal om at udvide det Strafbares Omraade yderligere, saaledes at visse Tilfælde af Bedrageri, begaaet ved grov Uagtsomhed, medtages som strafbare.

Endelig vilde det, som nærmere omtalt, efter mit Skøn frembyde praktiske Fordele, saafremt Undersøbsager vedrørende ulovlige Dispositioner over Ting, solgt paa Afbetaling, blev gjort til Genstand for privat Paatale.

En Revision af det strenge Krav om Berigelseshensigt ved Bedrageribestemmelsen vilde forudsætte en tilsvarende Ændring af Bedrageribegrebets objektive Bestanddele, idet Vinding i saa Fald formentlig maatte kræves som hørende hertil, jfr. det svenske Forslag.

Overfor Trangen til en Revision paa disse Punkter staar paa den anden Side det vægtige Hensyn til at bevare den klare og faste Grænse som Praxis har draget for Bedrageribegrebet, ligesom Bestemmelserne som fremhævet kun har virket en ret kort Aarrække, saaledes at det fornødne Erfaringsmateriale maaske næppe endnu er til Stede.

Den indledningsvis fremhævede Betydning af Bedrageriforbrydelserne i Samfundet, ikke mindst den Betydning, denne Gruppe af Forbrydelser har for Borgernes Opfattelse

af Retstilstanden i Landet, motiverer imidlertid, at disse Forhold allerede nu søges fremdraget til Overvejelse, ligesom det svenske Forslag om ny Lovgivning paa dette Omraade, et Forslag, der som nævnt, er blevet til i Samarbejde med Norge, ogsaa tilskynder dertil.

OVERSIGT

- I. Indledning vedrørende Bedrageriforbrydelsens Betydning i Samfundet.
- II. Sammenligning mellem Bedrageribegrebet i dansk, norsk og svensk Ret.
  1. De gældende Lovregler og nyt svensk Forslag om Lovgivning vedrørende »Förmögenhetsbrott«.
  2. Forskellighederne.
  3. Er dansk Rets Krav om en egentlig Berigelseshensigt for strengt?
    - a. Praktiske Erfaringer:
      - Bedragerisager.
      - Underslæbssager.
    - b. Det svenske Forslag.
  4. Bør groft uagtsomt Bedrageri være strafbart?
    - a. Er en saadan Regel nødvendig som Følge af Vanskeligheden ved at afgrænse Forsætsbegrebet paa dette Omraade?
      - Hvilken Risiko skal den Bedragne udsættes for, for at Forholdet skal være strafbart?
      - Hvilken Grad af Viden om Risiko maa kræves for at statuere det fornødne Forsæt?
    - b. Er der praktisk Trang til at straffe for groft uagtsomt Bedrageri?
  5. Afgrænsningen over for ikke strafbar Risikoudsættelse i almindelige Handelsforhold.
  6. Kan der opnaas andre, praktiske Fordele ved at indskrænke Fordringerne til det subjektive ved Bedrageribestemmelsen.
  7. Andre Forskelligheder:
    - a. Dansk og norsk Rets Krav om, at Bedragerihandlingen skal være »retsstridig«.
    - b. Dansk Strfl.s Kriminalisering af »Udnyttelse« af en Vildfarelse.

- c. Dansk Strfls vide Formulering, hvorefter det er tilstrækkeligt, at Handlingen medfører Tab for nogen, for hvem den bliver afgørende.

III. Hvorledes har de danske Bedrageribestemmelser iøvrigt virket i Praksis?

1. Der er i Praksis draget en klar Grænse for det som Bedrageri straffbare.
2. Er denne Grænse draget paa et tilfredsstillende Sted?
3. Bør Underslæb som Følge af ulovlige Dispositioner vedrørende Ting, solgt paa Afbetaling med Ejendomsforbehold, være Genstand for offentlig Paatale?

IV. Sammenfatning.